

Upplysningen - talmanus

Upplysningen är en viktig epok som ledde i stort sätt till hur vi tänker och styr idag. Den visade nya sätt att utveckla sig på och underlätta vår vardag och våra jobb.

Det som kännetecknar upplysningen socialt, kulturellt och ekonomiskt är att samhället var uppdelat som ett ståndssamhälle. Ekonomiskt så var det inte så bra. Kungen, adeln och präster hade mycket pengar, medan det tredje ståndet var fattiga. Det var därför upplysningstänkarna tyckte att alla människor föds lika och var emot det ståndssamhället. De ansåg även att om man sprider kunskap till alla så att alla får samma chans, så minskar skillnaden mellan de rika och fattiga (och det är något som gäller än idag).

Under upplysningen hände väldigt mycket. Under denna presentation, kommer vi berätta om 6 viktiga aspekter som hade plats under upplysningen: 1. naturvetenskaplig utveckling, 2. Den amerikanska revolutionen, 3. industriell revolution, 4. Upplysning i Sverige, 5. Den franska revolutionen och 6. Napoleons tid vid makten, samt viktiga personer och konsekvenser.

Naturvetenskaplig utveckling

Hade plats under hela 1700 talet. Den gjorde enorma framsteg under 1600- och 1700-talet.

Utvecklingen ledde till att människans världsbild förändrades. Exempelvis Isaac Newton - som är en av dem mest betydelsefulla personerna från denna period, ansåg att jorden styrs av naturvetenskapliga lagar, d.v.s. gravitation. År 1687 utgav han sin bok Principia, som blev ett av alla tiders viktigaste vetenskapliga verk.

Filosofier och författare ifrågasatte inte bara de filosofiska och religiösa aspekter, men även styrandet (politisk styrande). Kyrkan, adeln och kungamakten hade hittills hängt samman. Så därför att göra uppror mot kungamakten var att göra uppror mot Gud.

Så naturvetenskaplig utveckling handlade mycket om att ifrågasätta, och att börja tro på andra saker som naturvetenskap istället för, på Gud.

Industriell revolution

Industriell revolution handlar om att människorna gick från jordbrukssamhället till industrisamhället.

Många bönder bestämde sig att flytta in i städer för att arbeta med billig arbetskraft i industri.

En viktig uppfinning som uppfanns av James Hargreaves år 1764, var "Spinning Jenny". Det var en maskin som underlättade att spinna trådar på ett mer effektivt sätt.

Upplysningen i Sverige

Upplysningstiden i Sverige motsvaras av frihetstiden. Sverige var ruinerat och tvunget att byggas upp igen finansiellt. Sverige började att använda sig av upplysningens idé om "nyttan".

Bland annat Carl von Linné (1707-1778) skickades ut på inhemska upptäcktsresor under 1740-talet för att hitta outnyttjade naturresurser som staten kunde använda sig av. De var skickade för att Sverige skulle kunna återhämta sig, så det var det viktigt att lokalisera, mobilisera och utnyttja alla resurser som fanns inom rikets gränser.

Anders Celsius (1701-1744) kom på Celsiusskalan för termometerskalan. En enhet för temperatur betecknas med ett °C.

Den amerikanska revolutionen

Hade plats år 1765-1783. Den amerikanska kampen för självständighet inspirerades av upplysningens liberala idéer om att alla människor är lika värda och tankar på frihet, maktfördelning och folkligt medbestämmande. Men framförallt var det ekonomiska faktorer som utlöste revolutionen.

Några händelser som hade plats under den amerikanska revolutionen var t.ex. i december 1773, då de tre brittiska fartyg låg lastade med te i Bostons hamn. Mitt i natten stormade unga amerikanska kolonister, utklädda till indianer, med stora fjäderbuskar på huvudet, och kastade lastad te in i vattnet. Varför gjorde de det? Det var en sorts av protest, eftersom de vägrade att köpa te från England. Hela händelsen kallas för "The boston tea party" och den blev upptakten till den amerikanska revolutionen. År 1776 fick de amerikanska kolonisterna fått nog av England och förklarade sig därför självständiga och man inte längre godkände Storbritannien som förmyndare.

En snabbt tillsatt armé skapades med George Washington som överbefälhavare. England har skeppat över soldater och därmed mobiliserade amerikanerna.

Amerikanerna fick då militär hjälp från frankrike, så Storbritannien var då tvunget till att kapitulera och år 1789 erkände de amerikanska staternas självständighet.

Det ledde i sin tur till att USA blev efter ett tag ett föregångsland.

Den franska revolutionen.

Är en av dem viktigaste händelserna som hade plats under upplysningen. Det var den som förde fram och motiverade Europas länder för att ändra olika lagar och tankesätt.

Anledningar till den franska revolutionen var att det tredjeståndet krävde förändring, missnöje med skatter, ont om pengar, svaga ledare, upplysningens idéer och den amerikanska revolutionen.

Frankrike var Europas starkaste stat och folkrikaste land men ungefär 25 miljoner invånare, i slutet av 1700-talet. Krigen (framförallt sjuårskriget och det amerikanska frihetskriget) som Frankrike var ned på under andra halvan av 1700-talet kostade enormt mycket pengar, så för att förbättra ekonomin, ökade Ludvig XVI skatterna för det tredjeståndet (bönder och borgare, som var 98% av landets befolkning), medan de två andra stånden (adeln och prästerskapet) var helt befriade från att betala skatt.

Många av människor hade knappt något bröd då år 1780 frankrike drabbades missväxt under flera år vilket ledde till prisstegringar, svält och minskade inkomster för bönderna drabbades av för att äta. Missnöjet bland folk växte upp radikalt och det dröjde inte länge förrän revolutionen kom upp.

År 1789 började den franska revolutionen med att det tredjeståndets folk utropade sig till landets nationalförsamling. Den har i sin tur avskaffat alla adelns privilegier och tillkännagav de mänskliga rättigheterna - frihet, jämlikhet och broderskap.

Skräckväldet uppkom år 1793. Det som hände då var att Maximilien de Robespierre framstod som en diktator. Många aristokrater mördades genom giljotin, bland annat Ludvig XVI (kung, 1793) och Marie Antoinette (drottning, 1793). Alla (även vanliga människor) ansågs som fiänder, vem som helst kunde bli dödad när som helst genom giljotin, bara om den sa någonting som andra ansåg att vara hot eller något som kolliderade med den nya tankesättet. Skräck bland folk ökade radikalt. Skräck

Männen avslutade själva sin regim genom en statskupp mot Robespierre, Thermidor Krisen. Och till slut, även självaste Robespierre avrättades den 28 juli 1794, som avslutade skräckväldet. Reformerna som hade plats efter skräckväldet var bland annat att kvinnorna fick mer rättigheter, Borgarna kunde stärka sin makt, Press- och yttrandefrihet infördes och Medborgarna blev lika inför lagen.

Napoleons tid vid makten

Napoleon kom till makten efter en militär kometkarriär i samband med de franska revolutionskrigen i Europa. 1799 tog Napoleon makten genom en statskupp.

Napoleons Krig hade plats år 1803-1815. Napoleons krig är en samling av konflikterna mellan Frankrike och andra länder i Europa. År 1810 erövrade han nästan hela Europa, förutom England, där han förlorade mot Engelflott i Trafalgar utanför Spaniens kust 1805. Napoleon ville ha Ryssland, därför 1812 bestämde Napoleon att erövra Ryssland med 600 000 soldater. Men han förlorade på grund av ryska vintern. Soldaterna hade inte tillräckligt varma kläder. Och på grund av det och brist på maten, var det många som dog och många som var svaga. Däremot så var ryssarna i en bra form.

konsekvenser:

staten USA skapades. Anledningen till det var att USA var en republik med begränsad rösträtt.

Revolutionen ledde även till andra revolutioner som t.ex. den franska revolutionen.

Den nya nationen fick religionsfrihet vilket innebar att man fritt kunde välja religion om man ville tillhöra någon. Och det är en aspekt som överlevde ända till vår tid. I de flesta länder kan man fritt tro på vad man vill (något som vi har än idag)

Makt och social uppdelning (klasser) likviderades. Människor fick bestämma mer. Kvinnor fick mer rättigheter

Livia och Erik EE18B